

Ivan Burić - Srž hrvatskog nacionalnog identiteta je i europski, jer je hrvatskom kolektivitetu svojstven snažan osjećaj pripadnosti europskoj kulturi, povijesti i tradiciji

mojzagreb.info News Portal 14.11.2024.

Sugovornik u serijalu Hrvatski nacionalni identitet, popudbina za Europsku uniju je hrvatski sociolog Ivan Burić

Dr. sc. Ivan Burić rođen je 1968. godine u Dubrovniku. Diplomirao je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na istom fakultetu magistrirao je 2001. te doktorirao 2010. godine s tezom iz sociologije potrošnje („Razvoj potrošačkog društva i rast osobne zaduženosti u Hrvatskoj“).

Od 1994. do 2001. godine radio je kao direktor agencije za istraživanje tržišta Studio Weber. Od studenog 2001. do 2014. godine stalno je zaposlen na mjestu direktora istraživanja u agenciji za istraživanje javnog mnijenja, medija i tržišta Ipsos. Od 2014. radi na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu.

Znanstveni i stručni rad dr. Burića obuhvaća široki raspon tema, od istraživanja javnog mnijenja, medija i tržišta, čime se bavio u jednom dijelu svoje profesionalne karijere, do znanstvenih istraživanja i analiza usmjerenih na područja društvenog razvoja, sociologije potrošnje i ekonomske sociologije. Uz objavljene znanstvene radove autor je knjiga Sociologija hrvatskog društva, Nacija zaduženih, Egalitarni sindrom. Sučeljenost kulture i društvenog razvoja. Pokretač je i urednik portala sociologija.hr.

VIJESTI - GRADSKJE

PJESMA DANA – Zvonimir Golob
16.11.2024.

Videoigranje s umjetnošću - poziv na interaktivnu izložbu
16.11.2024.

U HNK Split premijera Robi K. / Crvenkapa je mrtva – djetinjim pitanjima protiv dogmatskih odgovora!
16.11.2024.

Časopis Nova Akropola - novi broj
16.11.2024.

Otvoreno je prvo ovogodišnje sezonsko klizalište u Sesvetama
16.11.2024.

Glas Koncila - u novom broju Glasa Koncila od 16. studenog čitajte...
16.11.2024.

56. Zlatna pirueta u Zagrebu od 05. do 07. prosinca 2024. godine
15.11.2024.

Umro je istaknuti hrvatski i američki onkolog i znanstvenik prof. dr. sc. Luka Milas
15.11.2024.

"Sokol ga nije volio" dramski tekst Fabijana Šovagovića ponovo u Zagrebu
15.11.2024.

Zagrebačka županija uključila se u humanitarni projekt „Dobri ljudi djeći Hrvatske“
15.11.2024.

VIJESTI - HRVATSKA

Zimska služba Zagrebačke županije spremna za nadolazeću zimu
16.11.2024.

Razgovor s Gabrielom Bošnjak, poduzetnikom i politički angažiranom mladom osobom
09.11.2024.

Za Martinje zagrebačka policija isključila 132 vozača
09.11.2024.

Kako biste kao sociolog definirali hrvatski nacionalni identitet?

Identitet je sistematsko utvrđivanje i označavanje između individua, kolektiviteta, individua i kolektiviteta, a s obzirom na njihove odnose sličnosti i različitosti. Identitet je naše razumijevanje tko smo i tko su drugi te razumijevanje samih sebe i nas od strane drugih. Nacionalni identitet je jedna vrsta kolektivnog socijalnog identiteta u čijoj je suštini poistovjećivanje s društvenom grupom koja ima obilježja nacije kao i diferencijacija u odnosu na druge takve grupe. To poistovjećivanje se zasniva na određenom broju obilježja za koje se smatra da su zajednička svim pripadnicima grupe. U tom smislu i hrvatski nacionalni identitet predstavlja svijest o sličnosti sa svima onima koji čine hrvatsku naciju kao društvenu grupu za koju se drži da ima određeno zajedničko etničko podrijetlo, koja baštini određene kulturne karakteristike te koja je povijesno oblikovana i ustrojena kao politička zajednica.

Koje su temeljne društvene i povijesne vrijednosti koje, po Vašem mišljenju, čine srž hrvatskog nacionalnog identiteta?

Nacionalni identiteti temelje se na brojnim povijesnim narativima, činjenično jače ili slabije utemeljenim, o zajedničkoj prošlosti, o povijesnim ishodištima zajedništva ili o kontinuitetu povijesne opstojnosti naroda koji u jednom trenutku postaje nacija, njegovim vrijednostima ili specifičnim kvalitetama. U tom smislu i jezgro hrvatskog nacionalnog identiteta može se pronaći u nekoliko ključnih priča iz hrvatske povijesti. Stoga bi kao ključne točke hrvatskog nacionalnog identiteta svakako izdvojio srednjovjekovnu hrvatsku državu, zatim neprekinuti kontinuitet hrvatske državnosti u okviru različitih državnih zajednica kojima je Hrvatska pripadala, Hrvatsku kao „predziđe kršćanstva“, našu pripadnost zapadnoj-kršćanskoj civilizaciji te Domovinski rat i u njemu izvojevanu pobjedu. To su sržne komponente hrvatskog nacionalnog identiteta, njegova armatura na koju se onda nadograđuju dodatne identitetske razine. Primjerice, naša pripadnost mediteranskom civilizacijskom krugu, naša srednjeeuropska komponenta, kao i neke sociokulturne (npr. druželjubivost) ili materijalne (npr. kravata) odrednice naše nacionalne identifikacije. No, nacionalni identitet nije nešto što je fiksirano, on se kroz vrijeme transformira, mijenja, nadograđuje, pa je tako danas jednu od njegovih komponenti čini i osjećaj nacionalnog ponosa zbog uspjeha nogometne reprezentacije. Ova komponenta suvremenog hrvatskog nacionalnog identiteta proizlazi iz činjenice da smo kao mala nacija ekstremno, gotovo nevjerojatno, uspješni u nečemu što je baš svima na svijetu važno – u nogometnoj igri.

Koliko se hrvatski identitet razlikuje od drugih nacionalnih identiteta u regiji, a koliko od europskog identiteta?

Ako se kao regija uzme područje bivše države, rekao bi da se hrvatski nacionalni identitet razlikuje poprilično od ostalih nacionalnih identiteta u regiji jer su divergencijske silnice nakon nestanka bivše države bile prilično snažne pa se stoga i ono malo zajedničkog što se na simboličkoj razini uspostavljalo u zajedničkoj državi uglavnom izgubilo. Snaga tih divergencijskih silnica manifestirala se u dvije domene. Prvo, u domeni simboličke proizvodnje nacija, tj. u izboru narativa koji su predstavljali temelje za „postjugoslavensku“ nadogradnju

nacionalnih identiteta. U slučaju Hrvatske glavninu tog temelja čini sjećanje na žrtvu i pobjedu u Domovinskom ratu te ostvarenu nacionalnu emancipaciju od bivše države. I drugo snaga divergencijskih silnica manifestirala se i u izabranoj postsocijalističkoj političko-razvojnoj putanji koja je u našem slučaju najbližnja slovenskoj. Obilježava je snažno usmjerenje na integracije u političke i vojne saveze nastale na europskom zapadu, dok je situacija sa nacijama iz ostalih republika bivše Jugoslavije sasvim drugačija. Njihov politički razvoj u zadnjih trideset godina nije toliko snažno bio usmjeren prema zapadnoj civilizacijskoj matrici. Shodno tome i nacionalni narativi koje smo jačali u protekla tri desetljeća, uz specifične momente iz naše daljnje povijesti te one vezane uz Domovinski rat i nacionalno osamostaljenje, apostrofirali su i našu snažnu pripadnost, usidrenost u zapadnu kulturu i njene temeljne vrijednosti (demokracija kao politička vladavina, poštovanje ljudskih prava i sloboda tržišnog natjecanja). U zemljama regije istočno od nas, situacija je bitno drugačija. Primjerice, čini mi se Srbi snažno žele fiksirati narativ o predratnoj Srbiji kao ishodištu suvremenog srpskog nacionalnog identiteta. Prema tome, što se tiče europskog identiteta, identifikacija se Europom čini jednu naslagu hrvatskog nacionalnog identiteta. Naime, identitet je moguće promatrati kao glavicu luka koja ima svoju jezgru i na njoj niz naslaga. Jedna od tih gornjih naslaga, koju je potrebno oguliti da bi se došlo do srži hrvatskog nacionalnog identiteta je i europska buduća da hrvatskom kolektivitetu svojstven snažan osjećaj pripadnosti europskoj kulturi, povijesti i tradiciji. Uostalom to je jedna od odrednica našeg nacionalnog identiteta koju smo snažno isticali u procesu emancipacije od bivše države. I da ona nije bez osnove pokazuju rezultati istraživanja Nikole Petrovića i Filipa File s Instituta za društvena istraživanja provedenom 2022. godine prema kojem većina građana ne dovode u pitanje Hrvatsku pripadnost Zapadu.

Koliku ulogu u formiranju hrvatskog identiteta ima povijest? Kako različite povijesne interpretacije mogu oblikovati osjećaj nacionalnog identiteta među mladima?

Identitet je posljedica društveno-povijesnog razvoja kolektiviteta koji se smatra nacijom. Iz povijesti se izabiru određene sekvence iz kojih se gradi nacionalni identitet, a koje se u uobičajenom teorijskom diskursu društvenih znanosti nazivaju „utemeljiteljskim mitovima“. Dakle, povijest je vrelo iz kojeg se formira nacionalni identitet. No, različite interpretacije povijesnih događaja imaju mogućnost svojevrstne distorzije jedinstvenosti nacionalne identifikacije, tj. mogu stvarati različite alternativne rukavce kolektivne identifikacije. Činjenica je da nacionalni identitet nije nikada apsolutno fiksiran, u potpunosti unison, apsolutno jedinstven. Drugim riječima, moguće je da različite društvene grupe u okviru jedne nacije, a kojima su svojstvena različita povijesna iskustva, različite vrijednosne ili ideološke tradicije, imaju nešto drugačije nijansirani nacionalni identitet. No, da te razlike ne bi bile devastirajuće za generalni identifikacijski okvir postoji niz mehanizama koje koriste sve suvremene nacionalne države – od obrazovanja, sustava praznika, različitih nacionalnih svečanosti, obilježavanja povijesnih događaja i stvaranja specifične kulture sjećanja itd. Dakle, suvremene nacionalne države, od istoka do zapada, od juga do sjevera, koriste niz mehanizama kako bi stvorile što jednoglasnije nacionalne narative. U suvremenom svijetu nacionalni identitet vjerojatno je jedan od najsnažnijih instrumenata društvene solidarnosti, a nacionalne države ključni jamci njegovog očuvanja i nadogradnje.

Kako vidite utjecaj religije na hrvatski nacionalni identitet danas? Koliko se taj utjecaj promijenio kroz povijest?

O hrvatskoj religioznosti obično se govori kao o snažnom nacionalnom identitetskom markeru. Za veliki broj građana pripadati hrvatskom narodu istoznačno je biti katolikom. U nacionalnu svijest duboko je utkan narativ o Hrvatima koji su živjeli za Katoličku crkvu i preživjeli zahvaljujući Katoličkoj crkvi, Hrvatskoj kao predziđu kršćanstva, narodu koji se katoličanstva nije odrekao ni u najtežim trenucima nacionalne ugroženosti. Ako bi hrvatske građane u nekoj anketi upitali kojim narodima smo najbliži, vjerojatno bi veliki broj njih upravo zbog snažnog katoličkog identiteta, i velikog broja aktivnih vjernika spomenuo Poljake ili Irce. I barem što se tiče povezanosti nacionalnog identiteta i religijske pripadnosti trebalo bi im dati za pravo. Prema istraživanju koje je 2018. proveo Pew Research Center, 64 % Poljaka, 58 % Hrvata i 48 % Iraca smatra religiju ključnim komponentom svog nacionalnog identiteta. Što se tiče povijesne dinamike ona utječe ne sve komponente nacionalnog identiteta pa tako i na religioznost. Primjerice, u bivšoj državi religijska uvjerenja građana tolerirala su se isključivo kao dio sfere privatnog života. Religija se smatrala (nepotrebnom) ostavštinom prošlosti koja priječi emancipaciju do koje će doći stvaranjem besklasnog društva. Guranje religije na marginu života, u sferu privatnog, prema sociologu religije Željku Mardešiću, poznatom pod pseudonimom Jakov Jukić, proizvelo je kontraefekt. Religija se očitovala kao masovna, pučka, borbena, snažna, izdržljiva i pravovjerna. Na taj je način religijski kolektivizam pokušao dati doličan odgovor moćnom socijalističkom kolektivizmu. Mardešić navodi da se tako stvorila vrlo žilava i otporna kolektivna religioznost, koja je bila čvrsto urasla u obitelj, tradiciju i povijesnost naroda. Tako uspostavljena religioznost funkcionirala je kao sociokulturna podloga u procesu legitimacije nacionalne emancipacije, ali i kao sredstvo nacionalne homogenizacije tijekom Domovinskog rata.

Ivan Burić

Koliki utjecaj ima globalizacija na hrvatski identitet? Postoji li opasnost da se uslijed globalnih trendova izgubi specifičnost našeg nacionalnog identiteta?

Jedan od najznačajnijih suvremenih sociologa Anthony Giddens globalizaciju definira kao intenziviranje društvenih odnosa na svjetskom nivou koji udaljena mjesta povezuju na način da su lokalna događanja uvjetovana zbivanjima koja se dešavaju tisuću kilometara daleko. Proces međusobnog prožimanja lokalnog i globalnog, što je osnova globalizacije, uz ekonomsku i političku, snažno se reflektira i u kulturnoj sferi. Na području kulture globalizacija podrazumijeva brojne fenomene od kojih su posebice značajna dva, na prvi pogled suprotstavljena – podrazumijeva sve veću homogenizaciju globalne kulture ali i sve intenzivnije prožimanje različitih kulturnih tradicija, njihovo miješanje i nadopunjavanje. U svakom slučaju globalizacija u kulturnoj sferi pretpostavlja kulturnu otvorenost prema drugim kulturnim tradicijama. Hrvatsko društvo je malo i otvoreno, snažno integrirano u globalne političke, ekonomske i kulturne tokove. Dio smo europske zajednice zemalja koje iako imaju određeni zajednički kulturni i identitetski nazivnik, obilježavaju i brojne kulturne specifičnosti. Društvo smo s dugim iseljeničkim iskustvom, a sve više postajemo i useljeničko društvo. Živimo u vremenu snažne tehnološke isprepletenosti, vremenu u kojem tehnologija ima utjecaj na sve sfere društvenog i individualnog života, a ona je globalno uglavnom univerzalna. Takve okolnosti utječu i na nacionalni identitet, one imaju mogućnost njegove modifikacije, preoblikovanja, nadopunjavanja. Kako nacionalni identitet, kao što sam već napomenuo, nije apsolutna konstanta, neka zauvijek fiksirana vrijednost, vjerojatno će se pod svim spomenutim utjecajima on u budućnosti mijenjati, nadograđivati. Hoće li se time izgubiti neke naše specifičnosti? Vjerojatno hoće, ali one se tako i tako stalno gube i stalno nadomještavaju nekim novim. Pri tom će vjerojatno sržni dio našeg nacionalnog identiteta, budući da imamo nacionalnu državu, a ona je, kao što sam spomenuo, glavni jamac očuvanja jezgre nacionalnog identiteta, ostati konstantan još kroz duže vrijeme. Drugim riječima, moguće je da će se mijenjati identitetske naslage koje obavijaju nekoliko spomenutih ključnih mjesta hrvatske nacionalne identifikacije, tj. koje se obavijaju oko jezgre hrvatskog nacionalnog identiteta. Pri tom treba napomenuti da se te promjene, identitetske nadogradnje, neće osjetiti u idućih nekoliko godina, prije je je riječ o desetljećima.

Kako vidite ulogu politike u očuvanju i promicanju nacionalnog identiteta? Postoje li politike koje više štete nego koriste identitetu?

Politika ima važnu ulogu u pitanjima vezanim uz nacionalni identitet jer o političkoj moći ovisi koje inačice nacionalnog identiteta, ili koji nacionalni narativi u određenom trenutku mogu biti dominantni, istaknutiji. Ako pretpostavimo da postoji jezgra nacionalnog identiteta koja je manje-više konstantna kroz neki duži period, naslage koje se na nju lijepe mogu snažno biti pod utjecajem političkih odluka. Tu dolazimo do tzv. borbe ideoloških narativa oko pitanja identiteta. Primjerice, pojedine političke opcije mogu inzistirati na nekim komponentama nacionalnog identiteta koje su njima iz određene ideološko-vrijednosne perspektive bliže, svojstvenije. Kako politička moć ima utjecaj na funkcioniranje društvenih mehanizama koji služe za očuvanje / modifikaciju dominante inačice nacionalnog identiteta, npr. o političkoj moći ovisi odluka o nastavnim programima iz povijesti ili o državnim blagdanima, tako se i za samu politiku kao organiziranu djelatnost u vezi javnih poslova i vlasti može konstatirati da je važna poluga u očuvanju, promicanju ili modifikaciji nacionalnog identiteta. Što se tiče pitanja o postojanju politika koje više štete nego koriste nacionalnom identitetu, milim da bi prije trebalo kazati da postoje političke opcije koje više žele naglasiti neke momente hrvatske povijesti kao izvorišta nacionalnog identiteta koje trenutno nisu dominirajuće. Primjerice, među pripadnicima društvenih elita lijeve političke orijentacije definitivno postoji želja za snažnijim apostrofiranjem značenja partizanske borbe ili za snažnijim isticanjem pojedinih momenata socijalističkog društvenog razvoja u trenutno dominantnoj slici hrvatskog nacionalnog identiteta. Slično je i na krajnje desnoj strani političkog spektra na kojoj se jače naglašava potreba isticanja nekih drugih identifikacijskih komponenti.

Postoji li "kriza identiteta" u Hrvatskoj? Ako da, što mislite da je njen glavni uzrok i kako bismo je mogli prevladati?

Ne bi rekao da u Hrvatskoj postoji kriza nacionalnog identiteta. Mislim da većina građana pristaje uz obrise dominantne slike nacionalnog identiteta, tj. da ih ne dovodi u pitanje. To se posebice odnosi na ova ključna mjesta nacionalne identifikacije, posebice na značenje Domovinskog rata kao nedvojbeno prijelomnog događaja za opstojnost suverene hrvatske države i za konsolidaciju suvremene hrvatske nacije. Uostalom na stabilnost nacionalnog identiteta ukazuju i podaci iz Europskog društvenog istraživanja o snazi emocionalne identifikacije s hrvatskom nacijom. Na skali od 1 (slaba emocionalna identifikacija) do 10 (snažna emocionalna identifikacija) prosječna vrijednost u 2019 je bila je 7,7, a 2023 – 7,8. Dakle, ako se snaga emocionalne identifikacije s nacijom tretira kao jedan od indikatora snage nacionalnog identiteta, prema ovom istraživanju ne može se govoriti o „krizi identiteta“.

Smatrate li da obrazovni sustav u Hrvatskoj dovoljno radi na očuvanju nacionalnog identiteta? Koje promjene bi, po Vašem mišljenju, bile korisne?

Koliko mi je poznato obrazovni sustav dovoljno radi na očuvanju nacionalnog identiteta.

Hrvatsko iseljeničtvo i nacionalni identitet. Hrvati u dijaspori žive u mrežama različitih identiteta?

Točno, no nacionalni identitet u dijaspori snažan. Primjerice, prema istraživanju kojeg sam s doc. dr. sc. Renatom Burai s Akademije likovnih umjetnosti, proveo početkom ove godine na uzorku hrvatskih iseljenika u EU, 60% njih osjeća se jako blisko prema Hrvatskoj, a 28% jako blisko. Dakle, hrvatska dijaspora ima snažan hrvatski nacionalni identitet. Tome u velikoj mjeri pridonose hrvatske škole u inozemstvu.

razgovor vodio: Petar Kolovrat u studenom 2024. godine

**tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz programa za poticanje novinarske izvrsnosti*

**dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora*

fotografija: osobni album Ivana Burića

mojzagreb.info

POVEZNICE:

Ivan Burić Ivan Burić hrvatski sociolog Dr. sc. Ivan Burić identitet
hrvatski identitet hrvatski nacionalni identitet Europska unija društvo
politika sociologija popudbina za Europsku uniju Petar Kolovrat
očuvanje hrvatskog nacionalnog identiteta religija povijesne interpretacije
hrvatski sociolog Ivan Burić

PODIJELITE:

[f Share](#) [X Tweet](#) [Email](#) [WhatsApp Share](#) [Telegram Share](#) [Print](#)

< PRETHODNA VIJEST

Autoklub Maksimir – Vaš partner u sigurnoj i bezbrižnoj vožnji

SLJEDEĆA VIJEST >

SLOVO ZAKONA: I pješaci plaćaju kazne za prometne prekršaje

mojzagreb.info News Portal

News Portal MojZagreb.info je dnevni news servis grada Zagreba s informacijama iz Zagreba, Zagrebačke županije, Hrvatske i svijeta

